

Datum
2014-10-31

m.registrator@regeringskansliet.se
mattias.loberg@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2014:35: I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler, M2014/1451/Nm

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg ser i huvudsak positivt på att man vill reformera lagstiftningen som rör vattenverksamheter. Dock anser förbundet att en del av utredningens förslag inte är bra och några av dessa punkter tas upp i detta yttrande. Sammanfattningsvis så anser Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg att:

- Civilrättsligt präglade frågor bör inte skiljas från tillståndsprövningen för vattenverksamheter.
- Skyldigheten för sökanden i vattenmål att betala sakägarnas omkostnader bör kvarstå.
- Fiske- och bygdeavgifter bör kvarstå.
- Kraven på samhällelig lönsamhet enligt MB 11 kap 6 § för att få bedriva vattenverksamhet bör kvarstå.
- Bestämmelserna i MB 11 kap 8 § kring de krav som ställs på verksamhetsutövaren att vidta åtgärder till skydd för fisket bör kvarstå.
- Kravet på att sökanden ska visa att denne har processuell rådighet över det område en vattenverksamhet skall ske på bör kvarstå.

Det finns en stor risk att om dessa förslag genomförs så kommer fisket, fisken och den akvatiska miljön att tappa status genom att fiskerättsägare och övriga fiskeintressen försvagas.

Utöver detta anser Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg att man måste titta på möjligheten att ge fiskevårdsområdesföreningarna möjlighet att företräda fiskerättsägarna i vattenverksamhetsärenden.

Motivering

4.2.4 Ansöknings- och stämningmål

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg anser att man inte bör skilja ur de civilrättsligt präglade delarna av tillståndsprövningen för vattenverksamheter. Att separera ut dessa frågor ur prövningen av vattenverksamheten försvårar processen och risken är överhängande att

Datum
2014-10-31

det kommer att innebära en fördyring för både sökanden och övriga sakägare som måste hantera två separata förhandlingar istället för en enda. För fiskerättsägare och övriga aktörer kring fiskeintresset riskerar detta förslag att medföra att de inte kommer att vara representerade vid en eller båda förhandlingarna. Detta eftersom fiskeintressets representanter ofta verkar ideellt och att sköta både ett vattenmål och ett civilrättsligt dito kommer tvivelslöst att anstränga viljan från dessa intressen att försvara sin rätt. Särskilt som det ofta är små ekonomiska incitament för de enskilda fiskerättsägarna, men totalt sett för fiskeintresset stora summor. Härav vore det bättre att ge fiskevårdsområdesföreningarna rätt att föra sina medlemmars talan i vattenmål. Mer om detta längre ner i yttrandet.

Utredaren hänvisar till att man vill få till ett enhetlig förfarande för prövning enligt miljöbalken. Problemet blir dock att de generaliseringar man vill göra riskerar att bli för generella med följd att de inte blir att passa riktigt bra för några typer av mål i slutändan. Särskilt gäller detta vattenverksamheter som till skillnad från miljömål har en begränsad krets av sakägare.

Det förslag som utredaren lägger riskerar uppenbart att inte passa särskilt bra för prövning av vattenverksamheter.

4.2.9 Sakägarnas rättegångskostnader enligt MB 25 kap 2 §

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg anser att det skulle medföra stora negativa konsekvenser för landsbygden i allmänhet och fiskerättsägarna i synnerhet om sökanden i vattenmål inte längre skall stå för motparternas kostnader. Miljöprocessutredningen (SOU 2009:42) kom fram till att:

Om sakägarna inte kan processa på sökandens bekostnad innebär detta en kraftig förskjutning av balansen mellan exploateringsintressena och de motstående enskilda intressena. Normalt får då sakägarna ingen möjlighet att anlita den juridiska eller tekniska expertis som gör det möjligt för dem att argumentera på samma villkor som sökanden.

Och detta har även delar av de experter som vattenverksamhetsutredningen anlitat ansett stött genom att anse det rimligt att sakägarna medges rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Dock har andra experter ansett att bestämmelserna kan vara betungande för sökanden i vissa mål. Experternas oenighet till trots har utredningen kommit fram till att den sökande inte ska vara skyldig att ersätta motparters rättegångskostnader inom ramen för tillståndsprövningen. Dock ska fastighetsägare i vissa fall kunna få ersättning rättegångskostnader i ersättningsmål även om annat är stadgat enligt RB.

Datum
2014-10-31

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg anser som sagt att de förändringar som utredningen föreslår kommer att medföra stora problem och menar därför att lagstiftningen bör lämnas som den är idag. Inte minst är detta klokt då utredningens expertis varit kluvna i denna fråga. Att då börja ändra i lagstiftningen kan medföra oöverskådliga konsekvenser, inte minst för fiskerättsägarna och övriga som värnar om fisken och vattenmiljöerna.

Inte minst skulle det leda till att många enskilda skulle dra sig för att försvara sin rätt och miljön som de förvaltar genom sin äganderätt. Detta då de riskerar stora rättegångskostnader. Det riskerar således att medföra att fisket, vilket är en viktig del av landsbygdsutvecklingen, då den inte minst drar turister till delar av landet där det annars kan vara svårt att skapa arbetstillfällen, blir att stå utan representation i vattenmål. Detta kan medföra att många vattenmiljöer exploateras till men för en hel bygd som genom fisket kan sälja övernattningar, hyra ut båtar och hålla lanthandeln vid liv etc. Detta har inte minst varit fallet i många Norrlandsorter där man exploaterat vattnen för utvinning av vattenkraft. I dag finns inga arbetstillfällen kvar från vattenkraften då allt fjärrstyrs från avlägset belägna kommandocentraler. Samtidigt har vattnen förötts så att en hållbar ekologisk och social utveckling kring fiskenäringen ej kan uppkomma eftersom strömsträckor överdämts. I dessa strömsträckor har eftertraktat fiske annars kunnat bedrivas och i många av dem hade fisken kunnat leka och växa upp. Idag är de överdämda till men för både vattenlevande organismer och fritidsfisket.

Om man vill minska på antalet sakägare för att lätta på kostnadsbördan för sökande i vattenmål så kan man, vilket förbundet föreslog redan 2009 i vårt remissvar över SOU 2009:59, Fiskevård i enskilt vatten, ge fiskevårdsområdesföreningarna talerätt i vattenmål. Idag ska de enskilda fiskerättsägarna företräda sig själva, vilket i vissa fall kan leda till många tusen sakägare. Som exempel kan tas Mora-Våmhus fvof i Dalarna vilka har ca 3 500 fiskerättsägare som medlemmar. Om fiskevårdsområdesföreningarna då skulle få företräda fisket så skulle antalet sakägare kunna minskas drastiskt.

Förslaget avslås således.

4.2.11 Fiske- och bygdeavgifter enligt LSV 6 kap och kompensationskrav enligt MB 11 kap 8 §.

Datum
2014-10-31

Utredningen föreslår att de särskilda bestämmelserna om bygde- och fiskeavgifter utgår. Även kring detta är utredningens experter oense och även här bör förslaget avvisas då förslaget vilar på osäker grund.

Fiskeavgifterna är en ersättning för förlust av det allmänna fiskeintresset och är således inte att blanda samman med den ersättning som ska utgå till enskilda fiskerättsägare för förlust av enskilt fiske. Utredaren menar att *"[k]ompensationsåtgärder för skador som verksamheten leder till kan krävas utifrån MB:s allmänna regler..."*. Man hänvisar till att täktverksamhet fått genomföras då verksamhetsutövaren ålagts att restaurera liknande områden i anslutning till verksamhetsområdet.

Utredaren har här inte förstått den särskilda problematik som rör fisket. Fisket är en verksamhet och en del av landsbygdsnäringarna. Åtgärder i andra områden kan medföra att fisket flyttar från ett område till ett helt annat till men för de verksamhetsutövare, framförallt yrkes-, binärings- och fritidsfiskare som nyttjat ett vattenområde för sin verksamhet och som bedrivit detta utan att vara ägare av fisket i området. Det krävs även att det ska finnas lokaler där möjligheter till kompensationsåtgärder ska göras i närområdet, vilket inte är säkert. En uppdämning av en bäck eller å där öringen leker kan medföra att den unika genpool som finns i detta vatten slås ut. Samtidigt är det inte säkert att det finns andra lämpliga vattendrag att restaurera som mynnar i samma vatten. Det finns då stor risk att öringen i detta vattensystem slås ut, vilket inte bara är till förfång för fiskerättsägarna, utan kan medföra stora avbräck för andra inom besöksnäringarna i området som har levt på turism som kommit på grund av den öring som slås ut med vattenverksamheten.

Idag kan fiskavgifterna användas till kompensationsutsättningar och kompensationsodling av ursprungliga stammar av öring i detta vatten eftersom de villkoras med att de ska användas till fiskevårdande åtgärder. Ersättningen till enskilda rättighetshavare kan användas till annat och kan således inte ersätta fiskeavgifterna.

Likaså kan ett avskaffande enligt utredarens förslag av de krav på kompensationsåtgärder i MB 11 kap 8 § leda till att öringen i detta exempel försvinner. Detta eftersom kompensationskravet kan medföra fiskvägar eller kompensationsutsättningar av fisk.

4.2.12 Rådighet

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg menar att det är av vikt att kravet på att den sökande som vill bedriva vattenverksamhet visar att denne har

Datum
2014-10-31

rådighet över det område varpå verksamheten ska bedrivas kvarstår. Att inte behöva visa att man har rätt att förfoga över det område man har tänkt bedriva vattenverksamhet på känns märkligt. Det bör vara en självklarhet att den sökande ska visa att denne har rådighet över området. Inte minst är detta av yttersta vikt eftersom de områden varpå denna typ av verksamhet bedrivs ofta har oklara äganderättsförhållanden och många tror sig ha rådighet utan att ha detta. Rådigheter till t ex vattenområden kan många gånger vara tvunget att spåras i månghundraåriga lantmäterihandlingar och det är inte ovanligt att även stora företag inte har rådighet eller andra rättigheter vilka de tror sig ha på sina egna marker.

Rådighet för vattenverksamheter är således mycket mer komplicerat än rådighet vid de flesta andra verksamheter och för att undvika långdragna rättegångsprocesser och ekologiskt allvarliga misstag så bör rådighetskravet kvarstå.

4.2.13 Samhällsekonomisk tillåtlighet enligt MB 11 kap 6 §

Bestämmelsen om samhällsekonomisk lönsamhet bör kvarstå. Att ta bort denna bestämmelse minskar möjligheten att hindra verksamheter som påverkar fisket och miljön negativt. I värsta fall kan rena hobbyverksamheter komma att tillåtas även om de inte ger någon samhällsekonomisk lönsamhet trots att de ger stor påverkan på akvatiska ekosystem. Istället bör, som även det diskuteras i utredningen, bestämmelsen kunna överföras till de delar av miljöbalken som berör miljöfarlig verksamhet och således även appliceras på dessa. Detta eftersom de allmänna hänsynsreglerna i MB 2 kap 2-5 §§ inte kan sägas täcka de krav på allmännytta som finns reglerade i 11 kap 6 §.

Bengt Benjaminsson
Ordförande